

Personalets rolle i barnehagens uterom

En kvalitativ studie om hvordan barnehagen tilrettelegger for variert lek i uterommet for 2-åringene i barnehagen

Johanne Øyasæter
kandidatnummer: 2063

Bacheloroppgave
BDBAC4900

Trondheim, mai 2020

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Begrepsavklaring	4
Uterommet	4
Lek	4
Teorikapittel	5
Personalets roller i utetiden	5
Uterommet	6
De yngste barna og lek	7
Variert lek ute.....	8
Metodekapittel	9
Valg av metode	9
Adgang til felten og utvalg av intervjupersoner.....	10
Intervjuperson 1.....	11
Intervjuperson 2.....	11
Intervjuperson 3.....	11
Planlegging av datainnsamling	11
Intervjuprosessen.....	12
Analysearbeid.....	12
Metodekritikk.....	13
Etiske retningslinjer.....	13
Funn	14
Utetid.....	14
Barnehagens uterom	15
Variert lek i uterommet	16
Personalets rolle	17
Drøfting	18
Utetid i alle årstider	18
Barnehagens uterom og 2-åringenes lek i uterommet.....	20
Personalets roller i utetiden	22
Variert lek	24
Oppsummering	25

Litteratur	27
Vedlegg	28
Vedlegg 1 – Intervjuguide	28
Vedlegg 2 – Samtykkeskjema	29

Innledning

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (heretter kalt rammeplanen), står det under fagområdet kropp, bevegelse, mat og helse at personalet skal støtte og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring. Barna skal i barnehagen oppleve mestring ved allsidige bevegelseserfaringer ute som inne, året rundt (Kunnskapsdepartementet 2017, ss.49-50). Personlig har jeg bestandig vært glad i å være ute, og det er en interesse jeg har tatt med meg inn i barnehagen. Utetiden er noe jeg har satt mer og mer pris på i jobben med barna.

«Tradisjonelt har uteaktivitet i barnehagen vært mindre strukturert og blitt sett på som barns mulighet for frilek og dessuten som en mulighet for pauseavvikling for personalet» (Hagen & Sæther, 2014, s. 13). Selv har jeg liten erfaring med de yngste barna i uterommet, men har på bakgrunn av observasjoner jeg har gjort meg gjennom skolegangens praksis og i arbeidslivet fått inntrykk av at personalet i barnehagen er mer passive i aktivitetene og leken barna har ute, enn inne.

Thorbergesen (2012) viser til en undersøkelse som viser at barna i barnehagen er ute 70% av barnehagens åpningstid på sommerhalvåret, og 30% av barnehagens åpningstid i vinterhalvåret (s.9). Statistisk sentralbyrå (2020) viser at 93,6 prosent av toåringene i Norge går i barnehage, i antall barn tilsier dette 54 153 toåringer. 52 160 av disse barna er i barnehagen 41 timer eller mer per uke. Mange av toåringene her til lands tilbringer altså den meste av sin våkne tid i barnehagen sammen med barnehageansatte. Med travle og korte ettermiddager er det kanskje ikke rom for så mye utetid på fritiden. Personalets rolle i utetiden er et spennende tema med tanke på hvordan de tilrettelegger og skaper varierte stunder ute sammen med barna. Gjennom studiet har jeg lært at det er viktig å være aktive sammen med barna for å faktisk få med seg hva som skjer. Formålet med denne undersøkelsen er å få mer kunnskap om personalets rolle i utetiden og hvordan personalet tilrettelegger for variert lek for 2-åringene i barnehagen, ved å innhente opplysninger fra tre pedagoger i tre forskjellige kommunale barnehager.

På bakgrunn av dette har jeg kommet frem til følgende problemstilling:

«Hvordan legger personalet til rette for variert lek i uterommet for 2-åringene i barnehagen?»

Begrepsavklaring

I dette kapitlet vil jeg skrive om de ulike begrepene som trenger å avklares i denne oppgaven. Jeg har valgt ut to begreper, disse begrepene er uterommet og lek.

Uterommet

I barnehagesammenheng blir uterommet brukt som begrep for alle typer uteområder som barnehagen benytter i sin hverdag. Hagen og Sæther (2014) trekker frem disse eksemplene på barnehagens uterom; barnehagens egne uteområde miljøer som er i nærheten av barnehagen og også naturområder som barnehagen bruker som ligger lengre unna, der man er avhengig av transport for å komme frem (Hagen & Sæther, 2014, s. 21). I denne oppgaven vil barnehagens uterom være barnehagens egne uteareal. Det utearealet man som oftest finner innenfor et gjerde, utenfor døren til barnehagen.

Lek

I rammeplanen (2017) står det at leken skal ha en sentral plass i barnehagen og at dens egenverdi skal anerkjennes. Og i barnehagen skal alle barn kunne oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom leken (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.20). Ordet lek er et komplekst begrep som det kan være vanskelig å finne en konkret definisjon på. For at lek skal være lek presenterer Birgitta K. Olofsson (1993) en rekke kriterier. Hun trekker frem at leken skal være frivillig, spontan, ikke målrettet og uavhengig av ytre belønninger. I leken går barna ofte inn i en late-som-om verden. Skillet mellom det voksne ofte betrakter som lek går mellom der barna later-som-om noe skjer og når det som skjer, skjer på ekte (Olofsson, 2013, ss.14-17). Öhman (2012) har også beskrevet noen karakteristiske trekk ved leken og nevner i likhet med Olofsson at leken er spontan, frivillig og at den ikke har et tydelig mål. I tillegg trekker Öhman frem at den er morsom, krever et aktivt engasjement, at den styres av en indre motivasjon og at den gir en følelse av kontroll (Öhman, 2012, s.76). Disse trekkene er en gjenganger i mange teoretikers tekster.

I følge Öhman (2012) er leken barnas primære arena for å kunne utrykke seg selv. Leken er viktig for å kunne bygge seg opp en god selvfølelse, kompetanse, mestring og det å kunne ta initiativ til å få kontroll. Videre skriver hun at det er avgjørende at barna får tid, rom og plass til å leke (Öhman, 2012, s.15).

Teorikapittel

I denne delen av oppgaven skal jeg belyse relevant teori. I teoridelen har jeg valgt å fokusere på personalets roller i utetiden, uterommet, de yngste barna og lek & variert lek ute.

Personalets roller i utetiden

Barn ser opp til og gjør som de voksne i barnehagen, man må være bevisst sin rolle som rollemodell for barna. Gjennom det vi gjør påvirker barnehageansatte barnas hverdag. «Vi må sørge for balanse mellom situasjoner og aktiviteter hvor vi inspirerer og motiverer, og hvor barna får god tid til å utvikle og utfordre seg selv» (Arnesen, Gulbrandsen m.fl. 2014, s. 28). Rammeplanen lister opp en rekke ting personalet skal i forhold til å ivareta barnas behov for lek og trekker blant annet fram at «personalet skal observere, analysere, støtte, delta i og berike leken på barnas premisser» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.20). Storli (2013) skriver at også aktiviteter i utetiden må planlegges og at det i prinsippet ikke skal være noe forskjell på rollen som pedagog om man er inne eller ute (Storli, 2013, s.347). Fasting (2017) er opptatt av at pedagogisk utdannet personell skal involvere seg i barnas utelek, og at pedagogene må være til stede i uteleken. Fasting har en oppfatning av at mange voksne i barnehagen tenker at de kan ødelegge leken hos barn dersom de voksne blander seg for mye. Han mener og at dette fører til at de voksne trekker seg litt tilbake og ser på utetiden som en pause (Fasting, 2017, s.57). Storli (2013) mener at lek i uteområdet for de yngste barna i barnehagen kan være både nytt og kanskje litt skremmende i forhold til det mer avgrensede og trygge innemiljøet og henviser til Röhle (2005) som mener at dersom personalet er fysisk til stede og psykisk tilgjengelige, virker dette positivt på lekelysten til barna (Storli, 2013, s.348). Birgitta K Oloffson (1991) stilte seg spørsmålet «Hvorfor leker barna ikke oftere lengre og mer fantasifullt?» i oppsummeringen av ett mindre vellykket lekprosjekt. Med et velvillig innstilt personale hadde de ikke oppnådd målet med å skape et lekemiljø i blomstring i deres barnehagemiljø. Oloffson trekker frem betydningen av aktive og lekende voksne. «Lek er et symbolspråk som foregår i et sosialt rom... Derfor må voksne innføre barna i lekens verden: vise hva lek er, hva man leker og hvordan man leker» (Röhle, 2013, s.139).

Hagen og Lysklett (2013) skriver at frileken har en fremtredende rolle i uteleken og at dette er bra så lenge barna er aktive og engasjerte i leken. Videre får de frem viktigheten av at personalet har klare tanker om hva som skal til for å opprettholde aktivitet og engasjementet i

leken – dersom aktiviteten blir for ensformig eller avtar (Hagen og Lysklett, 2013, s.154). «Når voksne sier godnatt til dukkene og smaker på sandkaker er de med på å skape en fortryllende atmosfære der sand blir til sukker og steiner til penger (Röthle, 2013, s.139).

Thorbergesen (2012) beskriver en rekke ulike roller personalet i barnehagen kan ha i uterommet og disse rollene er; inspirerende lekepartner, stimulerende medskaper, engasjert samtalepartner, aktiv kulturformidler, praktisk arbeider, nysgjerrig prosjektleder og oppmerksom observatør. Som inspirerende lekepartner deltar man i leken til barna – enten det er rollelek, aking eller ulike sura-leker. I rollen som stimulerende medskaper bidrar den voksne inn i leken ved å skape noe samtidig som barna, eller sammen med barna, Thorbergesen støtter seg til Vygotskij (1982) og Ånggård (2007) og skriver at «en av strategiene barn bruker for å lære noe nytt er å se hva og hvordan andre gjør» (Thorbergesen, 2012, s.38). En engasjert samtalepartner er en viktig rolle personalet kan ta, og denne rollen går ut på å engasjere og gjøre barna oppmerksomme på spennende ting man kan få øye på. Interessen som de voksne viser for ting smitter over på barna. Rollen som *aktiv kulturformidler* er en rolle som viderefører barnekulturarven. Rollen handler om å sette i gang leker som ivaretar kultur for barna, og dette er spesielt viktig nå som barna har lange dager i barnehagen og mister slike tilbud på fritiden.

Uterommet

Thorbergesen (2007) understreker at uteområdet er et pedagogisk rom, og påpeker at det kan være en viktig arena for lek, motorisk utfoldelse, estetiske og sanselige opplevelser. «Utetiden er først og fremst preget av barns selvvalgte aktiviteter og lekeplassen må tilrettelegges slik at barna får variert erfaring og utfordres til allsidig lek» (Thorbergesen, 2007, s.117). Storli (2013) sier at det skal finnes utstyr og arealer nok til lek og varierte aktiviteter i alle barnehager og at dette er et offentlig ansvar. Barnehagens fysiske miljø skal være utformet på en måte der alle barn får mulighet til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter. «Uteområdet skal helst være utformet slik at barn i ulike aldre og med ulike ferdighetsnivå kan bruke de samme arealene» (Storli, 2013, s.340). I følge Öhman (2012) er det de lærerne som omgås barna som skal forme et stimulerende lekemiljø sammen med barna, og på denne måten danne et positivt og godt lekeklima (Öhman, 2012, s.15).

Hagen & Sæther (2014) beskriver det tradisjonelle uterommet som utformet rundt de faste installasjonene og utstyrt med sandkasser, husker, sklier og klatrestativer (Hagen & Sæther,

2014, s.23). Grahn, Mårtensson m.fl. (1997) forsket på utformingen på barnehagens uteområder og fastslår at barn får bedre konsentrasjon, motorikk, er mindre syk og har en mer variert og utviklet lek enn barn som tilbringer mye av tiden sin innendørs. Fjørtoft (2000) har i sin forskning funnet ut at et utemiljø som preges av natur påvirker barnas koordinasjon og balanse til det positive i motsetning til de mer tradisjonelle lekeområdene (Storli, 2013, ss.340-341). Når det gjelder underlaget i barnehagens uterom trekker Storli (2013) frem at «det er viktig at underlaget (bakken) kan formes og manipuleres av barna». Videre skriver han at en sandkasse blant annet kan tilfredsstille dette behovet hos de yngste barna (Storli, 2013, s.346).

Om de yngste barna i uterommet sier Thorbergesen (2012) at de yngste barna må beskyttes mot de eldste barna og tenker da på at de eldste barna er mer i aktivitet og har bråere bevegelse enn de yngste. Hun sier også at det har kommet frem at barn er mest aktive når de er sammen med jevnaldrende barn og henviser til Haugen, Løkken & Röhle (2004). Videre sier Thorbergesen at det kan lønne seg å ha adskilt uteområde for storbarn og småbarn, spesielt for barnehager med mange avdelinger. Hun begrunner dette med at det for små barn kan bli for mange å forholde seg til hvis det er mange på samme plass og at det kan bli vanskelig for de yngste å oppdage kjente voksne og kjente barn. Med avskilt uteområde sier hun også at barn på tvers av alder ikke behøver å komme til hinder for hverandre i lek og aktiviteter.

Thorbergesen (2012) sier at de faste installasjonene i uterommet kan være både innbydende eller kjedelig for barna og det samme kan det løse utstyret være. Norèn- Björn forsket i 1993 på barns preferanser når de var ute og fant i sin forskning ut at barna som «oppholder seg på arealer tilrettelagt for allsidig lek, bruker de minst tid på faste lekematerialer» Norèn- Björn hevder at barna bruker mere tid med leker de kan flytte rundt på og ta med seg dit de ønsker (Thorbergesen, 2012, s.30).

De yngste barna og lek

De yngste barnas lek karakteriseres med at den er kroppslig, allerede fra spedbarnsalderen – leken hos de yngste barna er sentrert rundt egne sanser og motorikk (Askland, 2011, s.79). Aasgaard (2016) sier at de minste barna bruker kroppen og sansene til å undersøke og bli kjent med omgivelsene, og på denne måten lærer de om seg selv, om sin kropp og dens funksjon. Denne type lek kalles funksjonslek. Fasting (2017) henviser til forskning som har poengtert viktigheten av at barn håndterer risiko. Barna må være i stand til å utfordre seg selv

(Fasting, 2017, s.52). Gjennom funksjonsleken møter barna på ulike typer risikomomenter som de må lære seg å mestre. I barnehageloven §1 står det at barna «skal lære seg å ta vare på seg selv» og at «de skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter» (Barnehageloven, 2006, §1). Videre skriver Aasgaard om sosial tumlelek, denne typen lek er basert på grov motorisk aktivitet og det å kommunisere gjennom kroppen. I 2-års alderen begynner barna etter hvert med symbollek/rollelek – hvor barna leker det de har erfart fra tidligere i livet, slik som butikklek og doktorlek (Aasgaard, 2016, ss.30-31). I rolleleken er det kommunikasjonen og assosiasjonen mellom barna som styrer leken, leketøy eller lekesaker kan derimot være med på å sette i gang leken. «Psykologen Birgitta Knutsdotter Olofsson har sagt at barn ikke trenger «lekesaker» (leketøy), men saker til å leke med» (Thorbergesen, 2007, s.61). Selv om leken er sentrert rundt egen kropp i starten, vil de gradvis vende oppmerksomhet ut fra seg selv og til omgivelsene. De vil inkludere andre barn i aktiviteten sin og det å være sosial med andre blir en prioritet (Askland, 2011, s.79).

Variert lek ute

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2017) sier at leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og at det i barnehagen skal gis gode vilkår for lek. Barnehagen skal også gi rom for å inspirere barna til ulike typer lek, både inne og ute (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.20). «Naturen er med på å gi næring til sansene våre. Den gir barna rike muligheter til å bruke kroppen sin. Lek ute i naturen gir også muligheter for utfordring og spenning og for å tilegne seg de grunnleggende motoriske ferdighetene (Nilsen, Vestre og Askim, 1996, s.51). I Fasting (2013, 2014b og 2016) sin forskning har barna vist at bevegelse og kroppslig uttrykk er sentralt i barnas lek. «Barn er som oftest i bevegelse på sine lekeplasser, de utforsker ofte egen kropps muligheter i omgivelsene» (Fasting, 2017, s.45).

Thorbergesen (2007) skriver også om de kroppslige og sanselige lekene i uterommet og med tilrettelegging for sansелеk og fartsfylt lek i uterommet kan leken sies å bli variert. Hun sier også at enkelte lekeapparater kan gi begrensninger og trekker frem klatreapparater i eksempelet. «Trær med mange greiner gir svært mange muligheter for å plassere foten og gripe med hånden» (Thorbergesen, 2007, ss.118-119). Et slikt tre vil også være et tre der de minste kan prøve seg. Lek i uterommet og i all slags vær krever ifølge Storli (2013) tilvenning for de yngste barna. Og påpeker at bekledning kan virke bevegelseshemmede for de yngste barna i uterommet, videre skriver han at så lenge barna ikke fryser ser det ut som at de trives med det å være ute (Storli, 2013, s.345). Hagen & Lysklett (2013) mener at hvordan man

bruker klærne barna har er avgjørende. Klærne som man får kjøpt i dag er ofte både vann, kulde og vind avstøtende. Man må bare bruke de riktig og spare de ulike klærne til det virkelig er behov for de (Hagen & Lysklett, 2013, s.143). Storli (2013) sier også at variert underlag og variert vær virker positivt på barnas motoriske utvikling. Det er stort spenn på ferdighetsnivået og forutsetningene hos de yngste, og også for 2-åringene som aldersgruppe (Storli, 2013, s.345). Og ifølge rammeplanen (2017) skal barnehagen gi rom for barnas ulike forutsetninger slik at barna utvikler et positivt forhold til seg selv og har tro på egne evner (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.8).

Metodekapittel

Jeg vil i denne delen av oppgaven presentere mitt valg av metode i forhold til innsamling av datamateriell til besvarelsen på problemstillingen min.

Dalland (2017) definerer metode som et redskap man kan bruke i møte med noe man vil undersøke. Metoden har altså som hensikt å fortelle oss hvordan man kan gå frem for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap, den hjelper oss med å samle inn informasjon til forskningen (Dalland, 2017, ss.52-52). Bergsland og Jæger (2014) sier at vitenskapelig metode er fremgangsmåter eller teknikker for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål (Bergsland og Jæger, 2016, s.66).

Valg av metode

Når det gjelder metoder skiller man som regel mellom to metoder man kan bruke i forskningsarbeidet. Disse to metodene er kvalitativ metode og kvantitativ metode. Hvilken forskningsmetode man velger å bruke er opp til hver enkelt, men det må samsvare med den valgte problemstillingen. Når man skal velge metode er det derfor viktig å tenke over hvilken informasjon man trenger og hva man vil med undersøkelsen. Innen kvalitativ forskning er det mange innsamlingsmetoder; observasjon, intervju, analyser av dokumenter, for å nevne noen. Innen denne type undersøkelse rettes blikket mot menneskers hverdagshandlinger i sin naturlige kontekst (Bergsland og Jæger, 2014, ss.66-67). I min forskning har jeg valgt å bruke intervju og dermed kvalitativ metode som forskningsmetode. Intervju valgte jeg fordi jeg så det som mest relevant og hensiktsmessig å gå i dybden i forskningen ved å snakke med et mindre antall informanter. Intervju kjennetegnes ved at en person stiller spørsmål til en annen person, informant som svarer på spørsmålene. I det kvalitative intervjuet er det informanten selv som formulerer sine svar. Intervjuene formuleres muntlig, og den som intervjuer må

registrere svarene (Løkken og Søbstad, 2013, s. 104). Når vi ønsker å forske på erfaringer, holdninger og meninger, så mener Kvale & Brinkmann (2009) at det er kvalitative forskningsintervju som er egnet. Intervjustrukturen kjennetegnes ved at spørsmål blir stilt av intervjuer, samtidig som svarene til informanten blir fulgt opp (Kvale og Brinkmann, 2009, s.137). Når det gjelder måter å intervju på skiller man mellom strukturerte og ustrukturerte intervjuer. I min forskning valgte jeg en ustrukturert intervjuform, dette fordi jeg ønsket at intervjuet skulle være en dialog mellom meg som forsker og intervjupersonene. Et ustrukturert intervju går ut på at intervjupersonene formulerer svarene sine selv og at intervjuet ikke har en fast rekkefølge på spørsmålene. «Fordelen med denne type intervju at en lettere finner kjernepunktene i det emnet en vil studere» (Løkken og Søbstad, 2013, s.107). I forkant av intervjuet forberedte jeg meg med en intervjuguide (vedlegg 1). Innenfor kvalitativ forskning er også fortolkning og kontekst sentrale begreper (Bergsland og Jæger, 2014, s.68), og ved hjelp av disse begrepene skal jeg gjøre en tolkning av funnene jeg har fått og videre drøfte disse.

Adgang til felten og utvalg av intervjupersoner

Dalland (2017) sier at felten er betegnelsen på det miljøet som man ønsker å undersøke. Hvordan man etablerer seg kontakt med felten og hvordan man informerer felten på forhånd betyr mye i møte med dem man skal intervju (Dalland, 2017, s.76). Jeg valgte å ta direkte kontakt med aktuelle intervjupersoner i min forskning. Barnehagene jeg tok kontakt med var barnehager jeg har jobbet i/vært i praksis i eller barnehager jeg har bekjentskaper i. Fokuset mitt var at det skulle være 3 pedagoger fra småbarnsavdelinger eller med erfaring fra småbarnsavdelinger. Grunnen til at valget falt på pedagoger er fordi jeg mener de skal ha kunnskap om temaet og fordi jeg ønsket å gå inn i dybden på hvordan de planlegger og er med å motivere de andre ansatte i personalgruppen. Personene jeg valgte å intervju velger jeg å kalle for intervjupersoner, dette er en nøytral betegnelse på hvem som stiller til intervju – men understreker at det er en *person* som blir intervjuet (Dalland, 2017, s.65).

Før jeg gikk i gang med intervjuene var planen å intervju 2 pedagoger, men jeg valgte å intervju ytterligere en til når jeg skulle starte med analysearbeidet. Dette for å få mer informasjon i forskningen. Dalland (2017) skriver at antall intervjupersoner ikke skal være for

stort innenfor kvalitative intervjuer og skriver videre at «gode samtaler med én, to eller tre intervjupersoner kan gi mye stoff til en oppgave» (Dalland, 2017, s.76).

Jeg vil her presentere mine tre intervjupersoner, og velger å kalle de; intervjuperson 1, intervjuperson 2 og intervjuperson 3. Alle intervjupersonene jobber på småbarnsavdeling under intervjuet.

Intervjuperson 1

Intervjuperson 1 er en kvinne og tok sin førskolelærerutdanning ved Dronning Mauds Minne Høgskole. Hun har jobbet 4 år i den barnehagen hun svarer på intervjuet fra, som pedagogisk leder. Før hun startet i denne jobben gikk hun i ett års vikariat i en annen barnehage og også da som pedagogisk leder. Like etter utdanningen jobbet hun som førskolelærer. Hun jobbet som tilkallingsvikar i barnehage under utdanningen.

Intervjuperson 2

Intervjuperson 2 er også en kvinne. Hun har fagbrev som barne- og ungdomsarbeider i grunn og har senere utdannet seg til barnehagelærer. Hun har jobbet 8år (10 år med lærlingetiden) i barnehagen hun stiller til intervju fra. Som barne og ungdomsarbeider jobbet hun i 6 år og som barnehagelærer har hun jobbet i 3 år.

Intervjuperson 3

Intervjuperson 3 er en kvinne og har jobbet i barnehagen i 15 år. Hun har førskolelærerutdanning fra Dronning Mauds Minne Høgskole og jobber i dag som pedagogisk leder i barnehage. Som pedagogisk leder har hun jobbet i 7 år, og har før dette jobbet som førskolelærer.

Planlegging av datainnsamling

På grunn av Corona-krisen som rammet samfunnet i midten av mars, ble selve intervjuet litt annerledes enn først planlagt. Jeg kunne ikke møte intervjupersonene fysisk, slik at jeg måtte finne andre alternativer til å utføre intervjuene. Jeg bestemte meg for å gjennomføre muntlige intervjuer over telefon. For at transkribering i ettertid skulle være mulig ble telefonen satt i høytalermodus slik at jeg kunne bruke diktafon til å ta opp intervjuene. Samtykkeerklæring (Vedlegg 2) ble sendt ut til intervjupersonene i forkant. Når intervjupersonene hadde sett gjennom den og godkjent innholdet avtalte vi tidspunkt for gjennomføringen av intervjuet.

Intervjuprosessen

For å skape tillitt til intervjupersonen stilte jeg først noen spørsmål som gikk på personens bakgrunn slik som utdanning og erfaring fra barnehagen. Dette er spørsmål jeg som forsker er sikker på at intervjupersonene kan svare på, uten for mye betenkningstid. Dalland (2017) sier at det er avhenger av situasjonen og tema i intervjuet hvor mye man skal legge vekt på innledning til selve intervjuet (Dalland, 2017, s.83). Siden intervjupersonene jeg snakket med under intervjuene var bekjente tenkte jeg det var passende med noen spørsmål som gikk på personens bakgrunn i barnehagen. Deretter stilte jeg spørsmål fra to kategorier «uterommet» og «personalets rolle».

Intervjuguiden brukte jeg som egen støtte og for å kunne kontrollere at jeg fikk svar på det jeg hadde spørsmål om. Den var til god hjelp under intervjuet. Jeg synes det ble god flyt i intervjuene og synes det var nyttig å kunne stille spørsmål i den rekkefølgen som passet best underveis. Intervjuene ble mer som en dialog mellom meg som forsker og intervjupersonene, noe som føltes naturlig. Jeg var bevisst på å unngå ledene spørsmål der svarene kunne forbli med ja eller nei. Siden intervjuene ble utført over telefon hadde jeg ikke muligheten til å bekrefte at jeg lyttet til intervjupersonenes svar, ved bruk av kroppsspråk som for eksempel å nikke. Slik at for meg ble det naturlig å bekrefte med å si ja eller «m-m». Ved å bekrefte overfor intervjupersonene at jeg lytter til deres svar, skaper jeg tillit hos den som snakker (Løkken & Søbstad, s.104). Underveis oppsto det interessante momenter i samtalen, da valgte jeg å stille oppfølgingsspørsmål for å gå i dybden av det jeg tenkte var relevant for min problemstilling. Oppfølgingsspørsmålene gav meg også bedre forutsetninger for å forstå hva intervjupersonene ville frem til.

Analysearbeid

Analysen har som hensikt å finne ut hva intervjuet har å fortelle oss (Dalland, 2017, s.87). Etter at telefonintervjuene var gjennomført startet jeg samme dag med å skrive ned det som ble sagt i intervjuene, dette kalles transkribering (Dalland, 2017, s.88). Jeg valgte å transkribere intervjuene samme dag, fordi da hadde jeg samtalen ferskt i minne. Videre sorterte jeg svarene under hvert spørsmål – slik at jeg fikk bedre oversikt over hva intervjupersonene svarte under hvert spørsmål. Bergsland og Jæger (2014) sier at det å analysere går ut på å redusere datamengden, skape orden, struktur og mening. Struktureringen gir bedre oversikt over datamaterialet (Bergsland og Jæger, 2014, s.81). Jeg skrev ut

dokumentet slik at jeg fikk det i papirform og dermed bedre oversikt og muligheten til å notere viktige aspekter underveis i analysearbeidet. For å samle funnene lagde jeg kategorier der jeg skrev ned de viktigste funnene under hver kategori.

Metodekritikk

Bergsland & Jæger (2014) skriver at ingen forskningsmetoder er feilfrie. Det er derfor viktig at man er metodekritisk i den forstand at metoden kan ha påvirket resultatet i forskningen. *Reliabilitet* er et begrep man benytter i kvalitative studier som handler om hvor troverdig forskningen er. Her spiller det en rolle hvor pålitelig datamateriale som er innsamlet er, hvordan dette datamateriale er innsamlet og hvordan det analyseres i ettertid (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). I forhold til mitt forskningsprosjekt kan dette innebære hvordan jeg fremsto under intervjuene. Intervjuene ble som kjent foretatt over telefon, noe som også kan ha betydning for svarene jeg fikk. Jeg fikk ikke observert kroppsspråk, mimikk og omstendighetene på samme måte som i et intervju der man møtes ansikt til ansikt. Og likedan fikk ikke intervjupersonene sett mine holdninger i forhold til svarene de kom med, noe som kanskje kan gjøre intervjupersonene usikre. «*Validitet* handler om hvor godt eller relevant dataene representerer fenomenet som skal undersøkes, og i hvilken grad resultatene er gyldige for det utvalget og det fenomenet som er undersøkt» (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). I min forskning har jeg intervjuet tre intervjupersoner som gir ett ganske smalt bilde på hva som er realiteten blant voksne i 2-åringenes utetid. Det at jeg har intervjuet tre intervjupersoner kan ha påvirket validiteten, da saken blir sett fra få sider. En annen ting jeg tenker er avgjørende for de svarene jeg fikk er de intervjupersonene jeg valgte. Jeg valgte å intervju pedagoger. Dersom jeg hadde intervjuet andre personer i barnehagen kunne jeg fått helt andre svar. Svarene jeg fikk fra intervjupersonene kan sies å være personlige og derfor subjektive. Dette er ting som kan ha hatt innvirkningen på min forskning.

Etiske retningslinjer

«Etikk dreier seg om prinsipper, regler og retningslinjer for vurdering av om handlinger er riktige eller gale» (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s.83). Forskningsetikk handler om å ivareta intervjupersonenes personvern, samt å sikre at de som deltar i forskningen ikke påføres unødvendige belastninger eller skader som følge av deltakelsen (Dalland, 2017, s.236). Informert, frivillig samtykke innebærer at den som deltar i forskningen forstår informasjonen som blir sendt ut og at de forstår betydningen av frivillighet (Dalland, 2017, s.240). Før intervjuene ble satt i gang ble samtykkeskjema (se vedlegg 2) sendt til hver intervjuperson. At samtykket er informert betyr at deltagerne har fått nødvendige

opplysninger om undersøkelsen som skal utføres (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s.91). Dette ble sendt på e-post, signert og sendt i retur. I samtykkeskjemaet ble intervjupersonene informert om at intervjuene ville bli tatt opp med lydopptaker og transkribert i etterkant. De ble også informert om at intervjuene ville bli anonymisert og at svarene de gav ble behandle konfidensielt. «De som deltar i en undersøkelse, skal kunne delta med forvissing om at det ikke kommer ut informasjon som kan tilbakeføres til dem» (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s.91). De ble også informert om at de kunne trekke seg fra studien når som helst og at datamateriale ble slettet på slutten av studiet.

Funn

I dette kapitlet skal jeg legge frem funnene fra intervjuene av de 3 intervjupersonene. Funnene blir presentert gjennom ulike overskrifter og direkte sitat fra intervjuene vil markeres i *kursiv*.

Utetid

I barnehagen der intervjuperson 1 jobber er 2 åringene ute ca. en gang for dagen og da helst før lunsj. Hun sier også at de er oftere ute på sommerhalvåret enn på vinterhalvåret, og begrunner dette med at: - *Vi er opptatte av at det å være ute skal være en positiv opplevelse for barna, og har erfaringer med at i vinterhalvåret har barna mindre interesse av å være ute.* Hun trekker frem bemanning, tørt og vått vær, kalde og varme dager, ulike typer underlag og klær som hindrer bevegelse når det gjelder faktorer som kan påvirke tiden i uterommet for 2-åringene.

I barnehagen der intervjuperson 2 jobber er 2-åringene ute på formiddagen og på ettermiddagen hver dag, og påpeker at det er ikke bestandig dette lar seg gjøre med tanke på at det enkelte dager er møtevirksomhet eller sykdom som fører til underbemanning. Intervjuperson 2 trekker også frem andre faktorer som tørt og vått vær, temperatur, glatt eller ikke glatt underlag med spørsmål om hva som kan påvirke 2-åringens utetid.

I barnehagen der intervjuperson 3 jobber er 2-åringene ute minst en gang om dagen. På sommeren tilbringer de store deler av dagen ute, mens på vinteren er det vær, temperatur og føre som avgjør hvor mye de er ute. Intervjuperson 3 trekker også frem betydningen av barnas klær og utstyr, samt med god nok bemanning som faktorer som kan påvirke 2-åringens utetid.

Barnehagens uterom

Intervjuperson 1 forteller at denne barnehagens uterom benyttes av barn i alderen 1-3 år- Hun beskriver uterommet som stort og oversiktlig bestående av akebakke, sklie, sandkasse, huskestativ, humpedisse og tumleplass med et variert underlag. Underlaget består av grus, asfalt og naturlig gress. Denne barnehagens uterom består også av trær og busker. Uterommet er også utstyrt med et lekeskur der de oppbevarer ulike typer uteleker. Intervjuperson 1 sier at de nylig har gjort om i lekeskuret slik at barna får tak i det de har lyst til å leke med.

Intervjuperson 2 starter med å fortelle at småbarnsavdelingene og storbarnsavdelingen ved barnehagen har forskjellige uteområder og beskriver uterommet som stort og med ulike lekeapparater som sklie, hengebru, humpedisse og huskestativ, i denne barnehagen har de også noen mindre lekeapparater som bil, buss, krokodille og motorsykkel. I tillegg består dette uterommet av grillhytte, sandkasse, benker, amfi og lekekjøkken. Underlaget i dette uterommet består av grus, asfalt, naturlig gress og falmatter. I tillegg er det en sykkelbane som strekker seg over hele uterommet. Intervjuperson 2 sier at de har lekeskur med små lekekasser inni til oppbevaring av leker, hun sier også at kassene er merket med bilder av hvilke typer leker som skal være i de ulike kassene.

Intervjuperson 3 beskriver i likhet med intervjuperson 1 uterommet som stort og oversiktlig. Hun anslår at 2/3 av dette uterommet består av et stort skogsområde besående av trær, busker, stubber, steiner i ulike størrelser og skogbunn med røtter og kvister. Resterende del av uterommet består av sandkasse, dukkestue, lekekjøkken, huskestativ, humpedisser, kabeltromler og klatrestativ med sklie. Uterommet på denne barnehagen er i bruk av både småbarn og storbarn. Til oppbevaring av leker sier intervjuperson 3 at de har en lekekasse med de mindre lekematerialene og lekeskur for de større lekematerialene. *Lekekassen er veldig dyp i utformingen, lekene blir liggende i en haug oppå hverandre så det blir uoversiktlig for de minste barna.* Videre sier hun at de voksne er behjelpelig med å finne det barna ønsker seg av leker, siden de ikke når tak i de selv.

Variert lek i uterommet

Intervjuperson 1 sier at på sommeren leker barna masse i sandkassen, her bygges det sandlott og lages sandkaker. Ellers er sykler og trø-traktorer flittig brukt. Mens på vinteren er det aking og utforskning i snøen som opptar barna. *Barna smaker og tar på snøen.*

Intervjuperson 2 sier også at det på sommeren er mye lek i sandkassen blant 2-åringene. Hun sier også at barna sykler, disser, klatrer, krabber, går, løper og leker med såpebobler. På vinteren sier intervjuperson 2 at barna aker, bygger skulpturer i snøen, lager snøengler og maler snøen i mange farger.

Intervjuperson 3 sier i likhet med intervjuperson 1 og intervjuperson 2 at det er en del sandkasselek på sommeren, men at 2-åringene i hennes barnehage stadig utforsker skogsområdet og hva det har å by på, 2-åringene bruker trillebår mye i sommerleken, der de samler steiner, pinner og kongler som har falt på bakken. Materialer fra skogsområdet tas ofte med til leken i sandkassen. *En kongle blir ofte ett dyr og pinnene til røredskaper i sølekake lagingen.*

Innledningsvis i intervjuene stilte jeg spørsmål om hva som er variert lek for intervjupersonene. Intervjuperson 1 sier at variert lek for henne er lek med ulike materialer – både kjøpte og naturmateriell og også lek uten materialer. Hun trekker også frem planlagte leker, spontanleker og frilek under dette spørsmålet.

Intervjuperson 2 sier at variert lek for henne er lek innendørs og utendørs, organisert lek, frilek, vinterlek og sommerlek.

Intervjuperson 3 sier at variert lek for henne er *all slags type lek, der barna kan være kreative, lek med materialer som inspirerer, rollelek, frilek og voksenstyrt lek.*

Med spørsmål om hva som er variert lek i uterommet spesifikt for 2 åringene svarer intervjupersonene følgende:

Intervjuperson 1: - *variert lek for 2-åringen i uterommet mener jeg er lek der barna får utfordret og utfoldet seg på ulikt underlag, sammen med andre barn eller alene.*

Intervjuperson 2: - *Lek på variert underlag, på ulike årstider og i variert vær.* Intervjuperson 2 påpeker også at hun mener det er av betydning hvilke voksne som er på jobb har betydning for hvor variert leken i uterommet blir.

Intervjuperson 3: - *ulike typer lek i all slags vær, med passende utfordringer slik at barna kan oppleve mestring alene og sammen med andre barn.* Hun trekker også fram at det er viktig å ha ulike typer lekemateriell som også er med å skape variert lek.

Personalets rolle

Intervjuperson 1 sier at de støtter barna som trenger støtte i leken og at personalet bistår i konflikthåndteringer. Hun sier også at personalet må være til stede og inspirere barna som leker alene og få de med i leken til andre barn. I tillegg sier hun at: *- personlig er jeg for at barna skal lære seg å leke selv – ut ifra deres egne erfaringer.* Personalet i denne barnehagen er ikke aktivt med i frileken til barna, men observerer og støtter de barna som har behov for støtte.

Intervjuperson 2 sier at uterommet er en fin arena for frilek, men trekker inn at det er viktig at de voksne er pålogget og observante – og tilrettelegger for lek når leken avtar blant barna. *Personalets jobb blir å inspirere barna til aktivitet.*

Intervjuperson 3 sier at i hennes barnehage er de opptatt av å finne en balansegang mellom å aktivt delta i leken eller å observere leken fra litt lengre hold. De er også opptatte av at de voksne spres i uterommet slik at de er tilgjengelige for barna på nært hold. – *Jeg mener vi må være til stede for de barna som trenger støtte, berike leken deres med ting som hjelper barna i sin utvikling.* Hun avslutter med at de har fokus på å unngå store ansamlinger av voksne.

Alle intervjupersonene sier at de bruker møter i personalgruppen til å snakke om utetiden, hvilke roller man skal ha og hvordan lekemiljøene i uterommet fungerer. Intervjuperson 1 sier at de ikke har noen detaljerte planer for 2-åringene den tiden de er ute, hun sier at de trekker inn aktiviteter som bygger på eventuelt tema de holder på med inne dersom frileken avtar. Intervjuperson 2 nevner aktivitetene vannlek, utedisko og såpebobler som voksenstyrte aktiviteter som de gjerne planlegger i forkant. Intervjuperson 3 sier at planlegger aktiviteter i utetiden på lik linje med aktiviteter de holder på med inne. Aktivitetene ute er ofte knyttet opp til temaarbeidet de holder på med, der de tar med seg for eksempel formingsaktiviteter knyttet opp til temaet utendørs. Hun sier at de voksne setter i gang aktiviteter også uten at de er planlagte og nevner blant annet dramatisering av eventyr og bevegelsesleker slik som hode, skuldre, kne og tå.

Når det gjelder fokuset intervjupersonene har i utetiden svarer de følgende:

Intervjuperson 1 sier at *fokuset i utetiden er at barna skal få positive opplevelser med det å være ute.* Hun fortsetter med at de er i nærheten og observerer barnas lek – og er tilgjengelig for barna. Intervjuperson 2 sier at de har fokus på å spre seg utover i uterommet *slik at vi er*

tilgjengelige akkurat når barnet trenger oss. Hun sier at det er viktig å være «her og nå» og avslutter med å si *det er tross alt barna vi er der for.* Intervjuperson 3 sier at deres fokus er å være tilgjengelige for barna, og der barna er. I denne barnehagen prøver de å finne en balansegang mellom det å være observatør eller aktivt deltakende i barnas lek. Hun sier at hun som pedagogisk leder har sett at andre i personalgruppen står ofte ved dissa for å gi fart til barna.

I forbindelse med spørsmålet om hvilke lek/aktiviteter intervjupersonene ser i uterommet, trekker intervjuperson 2 også inn de voksne. På sommeren beskriver hun voksne som spiller musikk og inspirerer til dans, og voksne som undrer seg over innsekter sammen med barn. På vinteren beskriver hun voksne som bygger med snø, der barna kommer til, fler og fler etter hvert.

Drøfting

I dette kapitlet vil jeg drøfte de viktigste funnene opp mot relevant teori, og i sammenheng med problemstillingen min «*Hvordan legger personalet til rette for variert lek i uterommet for 2-åringene i barnehagen?*»

Utetid i alle årstider

Alle tre informantene forteller at 2-åringene stort sett er ute hver dag. Intervjuperson 1 sier at de er oftere ute på sommeren enn på vinteren og begrunner dette med at de ønsker å skape positive uteopplevelser for barna og deres erfaringer er at barna har mindre interesse for å være ute på vinteren. Intervjuperson 2 og 3 sier at de er ute en tur hver dag uavhengig av årstiden – men at det kan oppstå ulike utfordringer som gjør at det blir vanskelig.

Intervjuperson 2 sier at de som regel er ute både på formiddagen og på ettermiddagen, mens intervjuperson 1 og intervjuperson 3 som oftest kun er ute på formiddagen. Intervjuperson 3 sier at de tilbringer store deler av dagen ute på sommeren. Bemanning, vær, temperatur, føre, underlag og barnas tilgjengelighet på klær og skifteklær er noe alle intervjupersonene trekker frem som faktorer som kan påvirke 2-åringens utetid.

Ut i fra dette ser jeg at 2-åringene er mye ute, Grahn, Mårtensson m.fl. (1997) har i sin forskning funnet ut at barn som er mye ute i barnehagens uteområde får bedre konsentrasjon, motorikk, er mindre syke og har en mer variert og utviklet lek enn barn som tilbringer mye av

tiden innendørs. Intervjupersonene trekker frem ulike typer faktorer som er med på å påvirker utetiden. Klær er en slik faktor, og da særlig på vinteren. Det at barnehagene trekker frem klær som faktorer som er med på å påvirke 2-åringenes utetid på vinteren stiller krav til foreldrene. Storli (2013) sier at det kreves tilvenning ovenfor de yngste å være ute i all slags vær, og trekker frem betydningen av bekleddingen. Videre sier han at så lenge barna ikke fryser ser det ut til at de yngste barna trives i uterommet. Barnehagen er ifølge rammeplanen (2017) pålagt å bidra til at barna i barnehagen «opplever trivsel, glede og mestring ved bevegelseserfaringer inne og ute, året rundt. Slik jeg ser det er nok klær og gode nok klær en avgjørende faktor for om 2-åringene trives i utetiden i allslags typer vær.

Intervjupersonene trekker også frem underlaget på vinteren og tenker da aller helst på glatt føre, som fører til at barna faller og i verste fall skader seg. Dette tenker jeg er noe som kan gjøres noe med eller endre seg utover dagen. I Barnehageloven (§1) står det at barna «skal lære å ta vare på seg selv» og at «de skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter». Ifølge Fasting (2017) har forskning poengtert viktigheten av at barn er i stand til å håndtere risiko. For små barn kan det å ferdes på glatt underlag oppfattes som en risiko siden barna kan ramle. Men skal barna klare å håndtere slik risiko, må de også få erfaringer med å utfordre seg selv. Med dette mener jeg at 2-åringene også får erfaringer av å ferdes på glatt underlag, men at personalet må kontinuerlig vurdere om det er behov for at de strør mer, stenge av de glatte områdene eller om man rett og slett må gå inn.

Det kommer altså frem i intervjuene at 2-åringene er mest ute på sommeren. Og det har muligens sammenheng med at det er lettere for barna å bevege seg i mindre klær, siden temperaturen er høyere. Nilsen og Vestre m.fl. sier at lek ute i naturen gir muligheter for utfordring og spenning, og er dermed viktig for å tilegne seg de grunnleggende motoriske ferdighetene. Dette er lettere å oppnå uten de store vinterskoene og de tykke vinterdressene. Samtidig mener Hagen & Lysklett (2013) at mye av det som gjør det vanskelig for barna med tanke på bevegelse kan løses dersom man bruker klærne riktig. De trekker også frem at det i dag finnes klær som holder både vann, kulde og vind ute. Videre sier de at personalet i barnehagen kvier seg litt for påkledningsdelen, og ofte tar på for mye klær for å være på den «sikre siden».

Barnehagens uterom og 2-åringenes lek i uterommet

Alle tre intervjupersonene beskriver uterommet som stort og oversiktlig. Storli (2013) sier at det er et offentlig ansvar at det finnes arealer nok til lek og utstyr i alle barnehager. Felles for alle uterommene er også at de inneholder; sandkasse, disser, humpedisse og sklie. Utover dette varierer det hva de ulike uterommene består av. Intervjuperson 3 er den eneste barnehagen i min forskning med klatrestativ i uteområdet, og vil dermed ifølge Hagen & Sæther (2014) være den eneste barnehagen som betraktes for å ha et tradisjonelt uterom med sandkasse, disser, sklie og klatrestativ.

I barnehagen der intervjuperson 1 svarer på intervju fra har de trær og busker som 2-åringene har begynt å utforske. Intervjuperson 3 opplyser om at i denne barnehagen har de også trær i uterommet. I tillegg til å ha de elementene som Hagen og Sæther beskriver som et tradisjonelt uterom har barnehagen intervjuperson 3 jobber i, ett større areal med skog innenfor uterommets gjerder. Fjørtoft (2000) fant i sin forskning at et uterom preget av mye natur er med på å påvirke barns koordinasjon og balanse positivt. Det kommer frem i intervjuet med intervjuperson 3 at 2-åringene både leker og henter materialer i denne delen av uterommet og bringer de med seg til det mer «tradisjonelle uteområdet». Hun sier at kongler kan bli til ulike typer lek, noe som indikerer at barna har startet med det som Aasgaard (2016) beskriver som symbollek eller rollelek, hvor barna tar med seg erfaringer de har erfart tidligere inn i leken. Askland (2011) sier at selv om leken er veldig sentrert rundt barnas egne kropp i starten, vil de etter hvert i større grad inkludere omgivelsene i leken. Dette gjelder både materialer og andre barn. Intervjuperson 3 sier også at 2-åringene har spesielt ett tre inne i skogsområde som de liker å klatre i og utforske. Treet består av mange og tykke greiner, nær bakken. Thorbergson (2007) sier at enkelte lekeapparater gir begrensninger for barna. For en 2-åring kan kanskje et klatrestativ være for utfordrende med tanke på høyden klatringen foregår i, mens i et slikt tre som intervjuperson 3 beskriver kan det være lettere for barna å regulere og håndtere høyden. Et slikt tre gir mange muligheter for klatring, der barna gradvis kan utfordre seg selv i sitt eget tempo og dermed oppleve mestring. På en annen side viser forskning Norèn-Björn har gjort at barna oppholder seg som oftest på arealer som er tilrettelagt for allsidig lek og dermed bruker minst tid med de faste lekematerialene (Thorbergson, 2012), en mulighet er at barna ser skogsområde som mer attraktivt enn den delen av uterommet som består av faste lekeinstallasjoner.

Felles i alle barnehagene er at uterommet er preget av ulike typer underlag; asfalt, naturlig gress, grus, sand og falmatter. Storli (2013) sier at det er viktig at underlaget i uterommet er

varierte og at det kan formes av barna, han mener at en sandkasse kan tilfredsstille dette behovet for de yngste barna. Alle intervjupersonene sier at på sommerhalvåret går det mye i sandkasselek blant 2-åringene.

I to av tre barnehager er uterommet kun i bruk av barn på småbarnsavdeling, mens en av barnehagene har felles uterom med storbarnsavdelinger. Storli (2013) sier at barnehagens uteområde helst skal være tilpasset slik at barn i alle aldre og med ulike ferdighetsnivå kan bruke de samme arealene. I barnehagen der intervjuperson 1 og intervjuperson 2 jobber har de adskilt uterom i forhold til det uterommet storbarnsavdelingen bruker. Thorbergesen (2012) mener det kan lønne seg å ha adskilte uterom mellom storbarnsavdeling og småbarnsavdelinger. Hun begrunner dette med at barn på tvers av alder kan komme til hinder for hverandre. Som eksempel bruker hun at små barn vil gjerne utforske de større barnas bygge tårn og kan dermed komme til hinder for de større barna. De større barna er mer i aktivitet enn de yngste barna og dermed kan de større barna komme til hinder for de yngste barna i deres roligere aktivitet, og omvendt. I barnehagen der intervjuperson 3 svarer til intervju fra har de felles uterom med storbarn. Jeg tenker at uansett om uterommet er adskilt fra storbarn eller ikke, er uteområdet et pedagogisk rom som er viktig for barnas lek. Thorbergesen (2007) sier at utetiden består av selvvalgt lek blant barna og at det da blir viktig at lekeplassen tilrettelegges slik at barna får variert erfaring og utfordres til allsidig lek. Öhman (2012) sier at det er de voksne som omgås barna som skal forme et stimulerende lekemiljø sammen med barna, slik at de sammen danner et godt lekeklima for barna. På den ene siden kan man se det som lettere å legge til rette for de yngste barna, der uterommene fra storbarn er adskilt og da tenker jeg på at de nødvendigvis ikke behøver å ta hensyn til at de større barna også skal leke og være aktiv der. På den andre siden tenker jeg at adskilte uteområder kan sette begrensninger for de barna som har kommet lengre i sin utvikling, og trenger større utfordringer enn hva kanskje ett uteområdet kun for småbarn er tilrettelagt for.

Når det gjelder oppbevaring av uteleker varierer det hvilke oppbevaringssystemer barnehagene har. Intervjuperson 1 og intervjuperson 2 sier de har lekeskur. Mens intervjuperson 3 opplyser om at i den barnehagen er det lekekasse for de minste lekematerielle og lekeskur for de større lekematerielle. Hun sier også at denne lekekassen kan være utfordrende for barna å håndtere selv – da den er veldig dyp – slik at det blir vanskelig for 2-åringene å nå tak i lekene selv. Hun sier også at den er litt uoversiktlig da alle lekene ligger oppå hverandre. I denne barnehagen løser de dette ved at de voksne henter leker til barna. Mine tanker er at plassering og tilgjengelighet av lekemateriell har stor betydning

for variert lek blant alle barn og også 2-åringene. Thorbergesen (2007) skriver at i rolleleken er det kommunikasjonen mellom barna som styrer leken, men at lekemateriell kan være det som setter i gang leken. Dette tenker jeg er viktig også innenfor andre typer leker enn rollelek, som eksempel vil jeg trekke frem sandkasseleken som alle intervjupersonene trekker frem som attraktiv blant 2-åringene i deres barnehager. Det at man har bøtter, biler, spader, raker og andre små lekesaker tilgjengelig for barna i sandkassen tenker jeg at er medskapende i barnas sandkasselek, og da tenker jeg det er viktig at dette er tilgjengelig for barna.

Ett kjennetegn i de typene lek intervjupersonene beskriver er at leken er kroppslig og grovmotorisk. Intervjuperson 1 og intervjuperson 2 sier at barna sykler mye på sommeren. Ellers er lek på husken, krabbing, gåing, løping og aking noe intervjuperson 2 trekker frem. Askland (2011) sier at de yngste barnas lek karakteriseres som kroppslig og at den er sentrert rundt barnas egne sanser og motorikk. Sansene bruker barna ifølge Aasgaard (2016) til å undersøke og til å bli kjent med omgivelsene med. Barna blir på denne måten kjent med kroppen og kroppens funksjon.

Personalets roller i utetiden

Når det gjelder personalets roller i utetiden svarer intervjupersonene ganske likt. Felles for de alle er at de er opptatte av å være tilgjengelig for barna i leken, og støtte de barna som har behov for dette, men det varierer i hvilken grad de er aktive i barnas frilek. Arnesen, Gulbrandsen m.fl. (2014) sier at personalet i barnehagene må finne en balansegang mellom det å være til inspirasjon og motivasjon for barna eller det å la barna få tid til å utvikle og utforske seg selv. Fasting (2017) har derimot ett litt annet syn på personalrollen i barnas utetid og er opptatt av at pedagogene skal involvere seg i barnas utelek, hennes oppfatning er at personalet velger å trekke seg tilbake fordi de er redd for at de ødelegger leke for barna. Uten at dette kom frem av intervjuene kan man tenke at intervjupersonene er redd for å ødelegge barnas lek og dermed velger å holde litt avstand, men samtidig være tilgjengelige for barna?

Alle intervjupersonene sier det er mye frilek i uterommet, noe Hagen og Lysklett (2013) mener er bra så lenge barna er aktive og engasjerte i leken. Videre peker de på viktigheten av at de voksne har en plan for hvordan de skal klare å opprettholde barnas aktivitet og engasjement i leken – dersom leken avtar. Röhle (2005) mener at et personale som er fysisk til stede og psykisk tilgjengelige for barna er positivt for barnas lekelyst (Storli, 2013). Ut ifra

intervjupersonenes svar tenker jeg at de opprettholder barnas aktivitet ved å være tilgjengelige for barna i leken, og at de sier at de støtter barna som har behov for dette.

Når det gjelder planlagte eller voksenstyrte aktiviteter i uterommet er det variasjon mellom barnehagene til intervjupersonene. Intervjuperson 1 sier at det ikke er noen detaljert planlegging i utetiden – de voksenstyrte aktivitetene blir «tatt på sparket» dersom frileken blant barna avtar. I barnehagen til intervjuperson 3 planlegges uteaktiviteter på lik linje med de planlagte aktivitetene som foregår innendørs. Hun sier at de ofte jobber med temaarbeid ute ved for eksempel å ta med seg formingsaktiviteter ute. Intervjuperson 2 sier at de voksne ofte setter i gang forming og skapning med snø på vinteren. Dette kan ses i sammenheng med det Throbergsen (2012) skriver om rollen som *stimulerende medskaper*, dersom de voksne er med å skape sammen med barna eller samtidig som barna inspirerer dette barna til å selv skape. Intervjuperson 2 sier at de i den barnehagen planlegger noen uteaktiviteter og nevner aktiviteter som vannlek, utedisko og lek med såpebobler. I rammeplanen (2017) står det at personalet skal delta og berike barnas lek ut ifra barnas prinsipper, samt ha en observerende og analyserende rolle i leken til barna. To av tre intervjupersoner planlegger altså deler av utetiden til 2-åringene, noe Storli (2013) mener er viktig på lik linje med aktiviteter som gjennomføres innendørs. Intervjuperson 3 sier også at det kan oppstå aktiviteter som ikke er planlagt på forhånd, og i den forbindelse trekker hun frem dramatisering av eventyr og bevegelsesleker (hode, skuldre, kne og tå). Intervjuperson 2 sier at på sommeren spiller de voksne musikk og dermed inspirerer barna til dans. Det å introdusere barna for dramatisering, bevegelsesleker med sang og musikk som inspirerer til dans kan ses i sammenheng med rollen personalet har som *aktiv kulturformidler*. Thorbergsen (2012) sier at barnehagebarn som tilbringer lange dager i barnehagen mister mye av de kulturelle tilbudene på ettermiddagen, og mener det derfor er viktig å skape rom for å ivareta barnekulturarven i barnehagen og peker på at uterommet er en fin arena for dramatisering, sang- og bevegelsesleker.

Intervjuperson 2 trekker også inn de voksne med spørsmål om hvilke lek og aktivitet hun ser i uterommet. På sommeren ser hun voksne som undrer seg over insekter sammen med barna, og dette kan skape fine arenaer for gode samtaler med barna – og kan knyttes opp mot rollen som *engasjert samtalepartner*. Thorbergsen (2012) mener dette er viktig for å skape interesser hos barna, og trekker frem at små barn ofte trenger hjelp med å bli oppmerksomme på spennende ting som det er verdt å undersøke. Ved at den voksne da setter ord på det som skjer og undrer seg sammen med barna kan dette smitte over på barna, slik at de får interesse for eksempelvis insekter. På vinteren beskriver intervjuperson 2 voksne som aker sammen med

barna og en voksen som deltar i leken vil være inspirerende for barna, og kan hjelpe barna som synes aking er litt skummelt på vei til å mestre. Thorbergson (2012) skriver om rollen som *inspirerende lekepartner*, i denne rollen deltar den voksne i barnas lek og blir til inspirasjon for barna. Birgitta K.Oloffson har etter et mindre vellykket lekeprosjekt trukket frem betydningen av nettopp dette. Hun beskriver lek som et symbolspråk som foregår i et sosialt rom, og påpeker viktigheten av at de voksne innfører barna i lekens verden ved å vise barna hva lek er, hva man kan leke og hvordan man kan leke (Röthle, 2013).

Variert lek

Intervjupersonene har like meninger rundt hva som er variert lek for 2-åringene i uterommet. Intervjuperson 1 sier at variert lek er lek der barna får utfordret og utfoldet seg på variert underlag. Det samme sier intervjuperson 2 men legger til årstider og type vær. Intervjuperson 2 trekker også frem hvem som er på jobb blant personalgruppen i forhold til hvor variert leken blir i uterommet. Intervjuperson 3 sier også at lek i all slags type vær, passende utfordringer tilpasset barna og lek der barna føler mestring både alene og sammen med andre barn. Hun mener også at ulike typer lekemateriell kan berike leken og føre til mer variert lek. Slik som jeg var inne på under overskriften «Utetid i alle årstider» trekker intervjupersonene frem underlaget og vær som en del av den varierende leken, der. Storli (2013) skriver at det er bra for barnas motoriske utvikling å tilbringe tid ute hele året og på ulikt underlag. Og påpeker at det er stort spenn på ferdighetsnivå også for 2-åringene. Videre skriver han at variert fysisk aktivitet ute har stor betydning for utvikling av barnas grunnlag for bevegelse og kroppsbeherskelse. Så lenge personalet ser barnas ulike forutsetninger tenker jeg at man har kommet langt for å tilrettelegge for variert lek i uterommet. Rammeplanen (2017) sier at barnehagen skal gi rom for barnas ulike forutsetninger slik at barna utvikler et positivt forhold til seg selv og har tro på egne evner.

Oppsummering

Problemstillingen min i denne oppgaven var «**Hvordan legger personalet til rette for variert lek i uterommet for 2-åringene i barnehagen?**»

Før jeg startet med forskningen hadde jeg noen tanker rundt personalets rolle i utetiden, basert på egne erfaringer og observasjoner jeg har gjort meg både i praksis gjennom skolegangen og i arbeidslivet. Jeg hadde inntrykk av at 2-åringene var mest ute på sommeren, og mindre på vinteren og at det var veldig væravhengig med tanke på lengden på utetiden. Ut ifra de funnene jeg fant i denne forskningen ser det ut til at min hypotese stemte ganske bra. Intervjupersonene svarte at de er ute om lag en gang for dagen, men at været og barnas tilgjengelighet på klær er faktorer som spiller inn på om hvor lenge de er ute, eller om de holder seg inne.

På generell basis hadde jeg også inntrykk av at personalet i barnehagene ikke er like aktiv i barnas utelek og uteaktiviteter som de er i barnas innelek og innaktiviteter. På bakgrunn av mine funn varierte dette fra barnehage til barnehage. I barnas frilek var ikke personalet like aktive i barnas lek som når de hadde planlagte aktiviteter eller leker. Personalet i barnehagen oppga at de var med i leken dersom leken avtok og at de alltid var tilgjengelige for barna. Hypotesen jeg hadde i forkant stemmer delvis, med tanke på at intervjupersonene sa at det var mye frilek ute i uterommet samtidig som de sa at de ikke var aktivt deltakende i denne typen lek. Det varierte å hvordan de ulike intervjupersonene planlegger utetiden. Den ene barnehagen planlegger ikke, mens de to andre barnehagene planla utetiden. Alle barnehagene kunne spontant sette i gang aktivitet, når det gjaldt voksenstyrte aktiviteter. I den ene barnehagen deler småbarnsavdelingene uterom med storbarnsavdelinger. Ut ifra min forskning så ser det ut for meg at barna er mer aktive og utforskende i denne barnehagen. Min oppfatning er i strid med litteraturen jeg har funnet. Litteraturen jeg har funnet viser at adskilte uteområder på tvers av alder er det beste med tanke på de ulike aldersgruppenes aktivitetsnivå. På en annen side kommer det ikke frem i min forskning om småbarn er ute på samme tidspunkt som storbarn i denne barnehagen. Dette kan ha spilt inn på min konklusjon angående dette. Oppbevaring av leker er også noe som varierte fra barnehage til barnehage. Barnehagene som har adskilte uterom fra storbarnsavdelingene hadde leker til oppbevaring i skur, mens barnehagen med felles uteområde hadde lekene oppbevart i lekekasse. Intervjupersonene fra denne barnehagen sa at de voksne var behjelpelige med å finne frem leker til barna. Kanskje har også dette betydning for barnas lek, i forhold til aktiviteten og det å bruke hele uterommet. Dette uterommet er i tillegg til et tradisjonelt lekeområde utstyrt med

ett skogsområde. I og med natur-lekeplasser er mer omtalt i litteraturen kan også være avgjørende for konklusjonen. Utformingen på uterommet kan ha en betydning for i hvor stor grad leken er variert i utetiden for 2-åringene, og også for hvordan personalet tilrettelegger for variert lek.

Litteratur

- Aasgaard, A. (2016). *Se meg! Pedagogisk arbeid i barnehagen*. Drammen: Elektronisk Undervisningsforlag AS.
- Arnesen, E.S., Gulbrandsen, K., Gundersen, A.H & Hovden, L. (2014). *Bevegelsesglede i barnehagen- Begeistringssmitte og tilrettelegging*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Askland, L. (2011). *Kontakt med barn. Innføring i barnehagelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Barnehageloven. (2006). Lov om barnehager. (LOV-1995-05-05-19). Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64>
- Bergsland, M.J & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I. M.D. Bergsland & H.Jæger. (red). *Bacheloroppgaven i barnehagelærer utdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal.
- Fasting, M.L (2017). *Barns utelek*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagen, T.L & Lysklett, O.B. (2013). Små barn i uterommet. I. S. Haugen., G. Løkken. & M. Röthe (red.) *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Hagen, T.L & Sæther, M (2014). Kreativ ute. I M, Sæther & T.L. Hagen (red.) *Kreativ ute. Barnehagepedagogikk med uterommet som læringsarena* (ss. 13-24). Bergen: Fagbokforlaget.
- Johannesen, A, Tuft, P.A. & Christoffersen L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (5. utg.) Oslo: Abstrakt forlag
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen- bokmal2017.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3. utg.) Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Løkken, G., & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nilsen, A-B., Vestre, Ø., Askim, T.J. (1996). *Barnas uterom*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Olofsson, B. K. (1993). *Lek for livet*. Oslo: Andersen & Butenschøn.
- Röthle, M. (2013). Møte med de lekende barna. I. S. Haugen., G. Løkken. & M. Röthe (red.) *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Statistisk sentralbyrå. (2020, 13. mars). *Dekningsgrad og barn i barnehage etter ulike aldersgrupper og oppholdstid*. Hentet fra:
<https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager/aar- endelige> (tabell 3).

Storli, R. (2014). Bevegelseslek i barnehagens uteområde. I E.B.H. Sandseter, T.L. Hagen & T. Moser (red.) *Kroppslighet i barnehagen- Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Thorbergesen, E. (2007). *Barnehagens rom*. Oslo: Pedagogisk forum.

Thorbergesen, E. (2012). *Barnehagens uterom*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk Forum

Vedlegg

Vedlegg 1 – Intervjuguide

Bakgrunn:

1. Hva er din utdanning?
2. Hvor lenge har du jobbet i denne barnehagen?
3. Hvor lenge har du jobbet innenfor dette yrket?
4. Hva er variert lek for deg?

Uterommet:

1. Hvor ofte er 2-åringene ute i din barnehage?
2. Hvordan vil du beskrive barnehagens uteområde?
 - Hvilke typer lek/aktiviteter ser du der?
 - Hva inneholder uteområdet?
3. Hva tenker du er viktig for å skape et variert utemiljø for barna?
4. (Hvilke faktorer kan påvirke tiden i uterommet for 2-åringene?)

Personalets rolle:

1. Hva ser du på som personalets roller i uterommet?

- Hva gjør dere?
- Hvordan planlegger dere?
- 2. Hva mener du er variert lek for 2-åringene i uterommet?
 - Hva gjør dere i barnehagen for å få til det?
- 3. Hvilket fokus har dere i uterommet, og hvordan deltar personalet?
- 4. På hvilken måte tilrettelegger dere for ulike aktiviteter ut ifra barnas forutsetninger?
- 5. Noe du ønsker å tilføye?

Vedlegg 2 – Samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet

«*Personalets rolle i uterommet*»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å finne ut mer om personalets rolle i uterommet for 2-åringene og hvordan personalet legger til rette for variert lek i uterommet. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette forskningsprosjektet er å finne ut mer om personal rollen i uterommet på småbarnsavdeling og da i hovedsak for 2-åringene, og også hvordan personalet kan legge til rette for variert lek i uterommet. Problemstillingen for bachelorprosjektet er: «Hvordan legger personalet til rette for variert lek i uterommet for 2-åringene i barnehagen?»

Jeg ønsker å intervju pedagogisk leder eller barnehagelærer for å få informasjon om det jeg forsker på.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Din deltakelse innebærer å delta på et intervju som vil vare i ca. 30 minutter. På grunn av korona-situasjonen samfunnet står i vil intervjuet foregå via telefon/skype/facetime eller lignende. Intervjuet kommer til å bli tatt opp med lydopptaker slik at jeg skal kunne få med meg alle detaljene og følge med på samtalen vi har. Personaldata anonymiseres ved transkribering og opptak slettes så fort transkriberingen er over. Det er kun jeg som student som får tilgang til personaldata, og dette sikrer jeg ved å bruke godkjent lydopptaker som ikke er koblet opp mot internett og ved å slette data etter transkribering.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Hva skjer med opplysningene dine når jeg/vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes innen 22.mai.2020. Alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til bachelorprosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning ved.
- Vårt personvernombud: Hans Christian Ristad, Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student
Johanne Øyasæter

Samtykkeerklæring

Samtykke kan innhentes skriftlig (herunder elektronisk) eller muntlig. NB! Studenten må kunne dokumentere for veileder at du har gitt informasjon og innhentet samtykke fra de du registrerer opplysninger om. Vi anbefaler skriftlig informasjon og skriftlig samtykke som en hovedregel.

Hvis foreldre/verge samtykker på vegne av barn eller andre uten samtykkekompetanse, må du innhente tillatelse fra foreldene.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet personalets rolle i uterommet, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 22.mai.2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)